

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра філософії та міжнародної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету харчових
технологій та управління якістю
продукції АПК

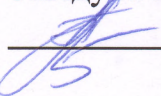

Лариса БАЛЬ-ПРИЛИПКО
05 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

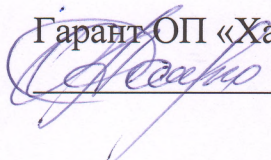
на засіданні кафедри філософії
та міжнародної комунікації
Протокол № 10 від 18.05.2023 р.

Завідувачка кафедри

 Валентина КУЛЬТЕНКО

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Харчові технології»

 Олександр САВЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

Галузь знань: 18 Виробництво та технології
Спеціальність: 181 – «Харчові технології»
Факультет: факультет харчових технологій та управління якістю
продукції АПК
Розробники: канд. філос. н, доц., Гейко С. М.

**Опис навчальної дисципліни
«Релігієзнавство»**

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	18 Виробництво та технології	
Спеціальність	181 – «Харчові технології»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	2
Семестр	4	3
Лекційні заняття	15 год.	2
Практичні, семінарські заняття	15 год.	4
Самостійна робота	60 год.	84
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних		-
самостійної роботи студента	1 год. 2 год.	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування системи знань про релігійні феномени, закони і механізми виникнення і функціонування релігії, її основні типи і форми.

Завданням курсу є вивчення структури релігієзнавства, його понятійного апарату, основних етапів розвитку релігії та релігієзнавства; засвоєння імен засновників релігійних систем, відомих богословів, релігієзнавців, основного змісту священних писань; набуття вміння застосовувати здобуті знання для аналізу різноманітних суспільних явищ та в ситуаціях світоглядного вибору.

Предметом релігієзнавства є з'ясування суті, змісту та історії виникнення і становлення релігії як духовного феномену, її окремих віросповідних форм, ролі релігії та церкви в житті людини і суспільства.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- дати певний обсяг знань стосовно релігії взагалі та загально охарактеризувати ті окремі релігії, як особливо впливами на цивілізаційну еволюцію людства;
- показати місце та роль релігії в системі культурних цінностей, в становленні державності та суспільних форм;
- простежити релігійну ситуацію в минулому та сучасному з означенням тенденцій і перспектив її розвитку;
- розкрити проблему свободи совісті та віросповідання в теоретичному і практичному вирішенні;
- окреслити зв'язок релігії з іншими сферами життя суспільства;
- сприяти формуванню релігійно розвинених людей, виробленню у молоді високих духовних запитів.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі різного рівня складності у процесі навчання, із застосуванням базових теоретичних знань, розвинутої системи логічного мислення, комплексу теорій та методів фундаментальних і прикладних наук та розв'язувати практичні проблеми технічного і технологічного характеру у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та ресторанного господарства.

загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 13. Здатність реалізовувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав свобод людини та громадянина в Україні.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН13. Обирати сучасне обладнання для технічного оснащення нових або реконструйованих підприємств (цехів), знати принципи його роботи та правила експлуатації, складати апаратурно-технологічні схеми виробництва харчових продуктів запроєктованого асортименту.

Структура навчальної дисципліни «РЕЛІГІЄЗНАВСТВО»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	усього	денна форма			усього	Заочна форма		
		у тому числі				у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1.								
1. Релігієзнавство як наука та навчальна дисципліна.	8	1	1	6				
2. Релігія як предмет філософського вивчення.	10	2	2	6				
3. Первісні форми вірувань.	8	1	1	6				
4. Національні релігії	10	2	2	6				
Разом за змістовим модулем 1	36	6	6	24				
Змістовий модуль 2.								
5. Буддизм: історія і сучасність.	10	2	2	6				
6. Християнство: витоки, віровчення, еволюція	10	2	2	6				
7. Православ'я, католицизм, протестантизм.	10	2	2	6				
8. Іслам.	10	2	2	6				
9. Сучасні нетрадиційні релігії	8	1	1	6				
10. Релігія і церква в сучасній Україні.	6	-	-	6				
Разом за змістовим модулем 2	54	9	9	36				
Усього годин	90	15	15	60				

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Релігієзнавство як наука та навчальна дисципліна.	1
2	Релігія як предмет філософського вивчення.	2
3	Первісні форми вірувань.	1
4	Національні релігії.	2
5	Буддизм: історія і сучасність.	2
6	Християнство: витоки, віровчення, еволюція	2
7	Православ'я, католицизм, протестантизм.	2
8	Іслам.	2
9	Сучасні нетрадиційні релігії	1
10	Релігія і церква в сучасній Україні.	-
	Разом	15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Релігієзнавство як сфера гуманітарного знання. Вільнодумство	6
2	Релігія як предмет філософського осмислення. Релігія як духовний феномен і суспільне явище	6
3	Ранні форми релігій.	6
4	Національні релігії	6
5	Буддизм	6
7	Християнство. Православ'я. Католицизм. Протестантизм	6
8	Іслам	6
9	Нові неорелігійні рухи	6
10	Релігія в духовному житті українців. Свобода совісті та її правове регулювання в Україні.	6
	Разом	60

Зразки контрольні питань для вивчення рівня засвоєння знань студентами

1. Релігієзнавство як специфічна галузь гуманітарного знання.
2. Предмет і структура релігієзнавства.
3. Основні філософські концепції походження релігії.
4. Основні елементи і структура релігії.
5. Функції та роль релігії в суспільстві.
6. Місце релігії в історії і культурі людства.
7. Основні типи релігійно-філософського світогляду: політеїзм, монотеїзм, пантеїзм, деїзм.

8. Класифікація релігій.
9. Уявлення про Бога як основа релігійних вірувань.
10. Первісні форми вірувань.
11. Релігія давніх цивілізацій.
12. Загальні риси національних релігій.
13. Дохристиянські вірування прадавніх слов'ян.
14. Релігії народів Індії: індуїзм, джайнізм.
15. Основні поняття і засади індуїзму; карма і сансара.
16. Конфуціанство і даосизм.
17. Іудаїзм як перша монотеїстична релігія.
18. Священні книги іудаїзму. Тора. Талмуд.
19. Буддизм як перша світова релігія.
20. Основні напрями буддизму.
21. Буддизм: легенда про життя засновника буддизму та “чотири благородні істини”.
22. Соціально-економічні та історичні умови виникнення християнства.
23. Християнство: загальна характеристика догматичних положень.
24. Біблія як Святе Письмо та історично-літературна пам'ятка.
25. Біблія – основа християнського світогляду. 10 заповідей та Нагорна проповідь.
26. Основи християнського віровчення і культу.
27. Основні етапи історії християнської церкви.
28. Загальна характеристика трьох основних напрямків християнства.
29. Православ'я: загальна характеристика.
30. Православні свята і таїнства.
31. Католицизм: загальна характеристика.
32. Історія виникнення і загальні засади протестантизму.
33. Організаційні, культові та догматичні особливості протестантських церков.
34. Загальна характеристика основних напрямків протестантизму в Україні.
35. Історія написання і структура Біблії.
36. Основні ідеї Старого та Нового заповіту.
37. Основні православні свята. Таїнства та обряди в православ'ї.
38. Греко-католицька церква на Україні.
39. Православ'я в сучасній Україні.
40. Історія виникнення і розповсюдження ісламу.

Зразки комплектів тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС «Бакалавр» напрям підготовки/ <u>Харчові</u> <u>технології</u>	Кафедра філософії 2023-2023 навч. рік	БІЛЕТ № 1 з дисципліни Релігієзнавство	Затверджую Зав. кафедри <hr style="width: 80%; margin: 0 auto;"/> Культенко В.П. протокол № від
Практичні завдання (максимальна оцінка 10 балів за відповідь на кожне запитання)			
1. Мета і завдання курсу «Релігієзнавство».			
2. Особливості буддиського віровчення і культу.			
Тестові завдання (максимальна оцінка 10 балів за відповіді на тестові завдання)			
1. Приналежність до будь-якої церкви, релігійної організації, яка має своє віровчення, культову практику та організаційну структуру– це ... (у бланку відповідей впишіть правильну відповідь одним словом)			
2.	Назвіть історичну форму світогляду, з якого виростає світогляд релігійний:		
1	філософський		
2	науковий		
3	релігійний		
4	міфологічний		
3. Що входить до елементів структури релігії?			
1. комплекс обрядів, які пов'язані й релігійною вірою;			
2. релігійні почуття і переживання;			
3. релігійна свідомість, культ, організації;			
4. релігійні уявлення, настрої, дії, організація.			
4. Яка первісна форма релігії проголошує віру в існування духів та душі?			
5. Що означає «хадж» в культурі ісламу?			
1. Податок на користь бідних			
2. Паломництво до Мекки та Медини			
3. Місяць священного посту			
4. Одна з течій ісламу			
6. Специфіку конфуціанства як культурно-філософської системи зумовлює ідея:			
1. досягнення внутрішньої свободи шляхом розчинення у природі;			
2. усвідомлення людиною особистої свободи;			
3. підкорення людини системі соціальних і моральних норм;			
4.-внутрішнє прийняття всіх проявів буття.			
7. Яке з таїнств присутнє у всіх напрямках християнства:			
1. причастя;			
2. хрещення;			
3. священство;			
4. шлюб			
8. Хто з визначних діячів був ідеологом протестантизму:			
1. Нікон;			
2. Абельяр;			
3. Лютер;			

4. Ориген.
9. Головне святилище ісламу, будівля в центрі Священної Мечеті (аль-Масжид аль-Харам) у Мецці- це....
10. Яка з релігій найпоширеніша у світі?
1.християнство
2. іслам
3.буддизм
4. індуїзм

(прізвище та ініціали НПП)

Методи навчання

Методи набуття нових знань, формування вмінь та навичок, закріплення, перевірки.

Словесні – пояснення, лекція, бесіда.

Практичні – навчальні вправи, практичні роботи, конференції, проведення семінарських занять під керівництвом викладача.

Реалізація компетентнісного підходу до навчання передбачає використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять. На заняттях з дисципліни «Релігієзнавство» використовуються метод проектів, дискусія та презентація.

Форми контролю

Попередній контроль – опитування

Поточний контроль – опитування

Тематичний контроль – написання модульних контрольних робіт

Підсумковий контроль – екзамен

Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 26.04.2023 р. протокол № 10.

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна результати складання		за
	екзаменів	заліків	
90-100	Відмінно	Зараховано	
74-89	Добре		
60-73	Задовільно		
0-59	Незадовільно	Не зараховано	

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації $R_{\text{ат}}$ (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$

Методичне забезпечення

1. Релігієзнавство (ХТ). <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=6>
2. Савицька І.М. Релігієзнавство. Навчально-методичний посібник для студентів денної форми навчання // Ніжин: Видавець ПП «Лисенко», Савицька І.М., 9 друк. арк. – 2015 р.

Рекомендована література

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

1. Академічне релігієзнавство: підруч. [Текст]: за наук. ред. проф. А. Колодного. – К.: Світ знань, 2000. – 862 с.
2. Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство: Посібник. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.
3. Релігієзнавство: підручн. [Текст]; за ред. В. І. Лубського, В. І. Теремка. – К.: вид. центр «Академія», 2008. – 408 с.
4. Релігієзнавство: навч. посібн. для дистанц. навч. [Текст] / А. М. Колодний, Т. А. Ніколаюк. – К.: Ун-т «Україна», 2003. – 269 с.
5. Черній А.М. Релігієзнавство: Посібник. 2-ге видання, доповнене – К.: Академвидав, 2008. – 400 с.

Основна

1. Антологія християнства: Хрестоматія з релігієзнавства та культурології під ред. Г. Лозко. Вид-во «Мандрівець», 2013. – 376 с.
2. Біблія. Режим доступу: <http://thales2002.narod.ru/tytbib.html>
3. Головащенко, С. І. Історія християнства: курс лекцій: навч. посібник / С. І. Головащенко. – К.: Либідь, 1999. – 352 с.
4. Історія релігії в Україні: навч. посібн. [Текст]: за ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 735 с.
5. Історія релігій: навч. посібн. [Текст] / В. Лубський, В. Козленко, М. Лубська, Г. Севрюков. – К.: Тандем, 2002. – 640 с.
6. Історія світової релігієзнавчої думки: Хрестоматія / За ред. Лубського В.І. – К., 1999.
7. Коран. Переклад смислів українською мовою Перекл. з араб. М. Якубович. – Стамбул – 2018 – 631 с. Режим доступу: https://www.academia.edu/37819063/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%8E.%D0%92%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_7-%D0%BC%D0%B5_%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B1%D1%83%D0%BB_Hat_Cilt_2018_The_Quran_Ukrainian_Translation_7th_edition_Istanbul_Hat_Cilt_2018
8. Липинський В. Релігія і церква в історії України / В. Липинський. – Філадельфія, 1925. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua>
9. Петрик, В. М. Нетрадиційні та містичні культури України: навч. посібн. [Текст]: за заг. ред. В. В. Остроухова. – К.: Росава, 2003. – 336 с.
10. Релігієзнавство: підручн. Калінін, Ю. А., Харьковщенко, Є. А. [Текст] / К.: Наукова думка, 1998. – 336 с.
11. Степовик, Дмитро. Релігії, культури і секти світу; посібн. з релігієзнавства і сектознавства [Текст] / Д. Степовик. – Івано-Франківськ: Вид-во Івано-Франківського теолог.-катех. духовн. інс-ту, 1998. – 266 с.
12. Трипітака. Електр.ресурс: <https://royallib.com/book/tipitaka/suttanipata.html>

Додаткова

1. Аверинцев С. С. Біблія // Енциклопедія історії України: Т. 1: А-В / Редкол.: В. А. Смолій та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во «Наукова думка», 2003. – 688 с.
2. Авраамічні релігії України у визнанні плюралізму і толерантності як чинників української ідентичності: наук. збірка за ред. С. Побуцького, П. Яроцького // Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. – Галич, 2018. – 312 с.
3. Бедуел, Гі. Історія Церкви [Текст] / Гі Бедуел; [пер. з франц. Г. Григорович]. – Л.: Свічадо, 2000. – 296 с.
4. **Біблія**. Святе Письмо Старого та Нового Заповіту [Текст]: повний переклад, здійснений за оригінальними єврейськими, араміїськими та грецькими текстами Українського Біблійного Товариства. – United Bible Societies, 1994.
5. Боцюрків Б. Українська Греко-Католицька Церква і Радянська держава (1939-1950) [Текст] / [пер. з англ. Н. Кочан, за ред. О. Турія]. – Л.: Вид-во Українського Католицького Університету, 2005. – 268 с.
6. Бгавад Гіта. Режим доступу: <http://thales2002.narod.ru/tytgit.html>
7. Велесова книга: [ритм. пер. укр. мовою, дослідження та рецензії Б. Яценка; рос. мовою – В. Яценка]. – К., 2004.
8. Венедикт XVI (Рацінгер Йосиф). Сіль землі: християнство й Католицька Церква в XXI столітті. Розмова Петера Зевальда з Йосифом Рацінгером [Текст] / Венедикт XVI (Йосиф Рацінгер); [пер. з нім. О. Конкевича]. – Л.: Місіонер, 2007. – 282 с.
9. Віллем, Жан-Поль. Європа та релігії. Ставки XXI-го століття [Текст] / ЖанПоль Віллем; [пер. з фр.]. – К.: Дух і літера, 2006. – 331 с.
10. Вишковський, Павло ОМІ. Переслідувана Церква. Католики України в часи комуністичного режиму [Текст] / О. Павло Вишковський ОМІ. – К.: Католицький медіа-центр, 2009. – 310 с.
11. Вонг Е. Даосизм / Пер. с англ. – М, 2001.
12. Голоси Стародавньої Індії: Антологія давньоіндійської літератури / Упоряд.. пер. із санскр., прим. П. Ріттера. – К., 1992.
13. Грушевський, Михайло. З історії релігійної думки на Україні [Текст] / Михайло Грушевський. – Л.: З друкарні НТШ, 1925; К.: Освіта, 1992. – 192 с.
14. Іларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу: іст.-реліг. моногр. [Текст] / митрополит Іларіон. – К.: АТ «Обереги», 1992. – 424 с.
15. Іларіон, митр. Слово про закон і благодать / пер., упорядкув., передм. В. Яременка. – К.: [б. в.], 2004. – 65 с.
16. **Історія релігії** в Україні у 10 т. [Текст]: К., 1996-2011.
17. Лютер М. Диспут про з'ясування дієвості індульгенцій (95 тез). – Електронний ресурс. – Режим доступу [http:// psdruchniki.ws/](http://psdruchniki.ws/)
18. Магабгарата. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Davnioindiiska_kultura/
19. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу: Ескіз української міфології. – К., 1992.
20. Огієнко І. І. Українська церква. Нариси з історії Української православної церкви : у 2 т / І. Огієнко. – К.: Україна, 1993. – Т. 1–3. – 284 с.
21. Оливер, П. Мировые религиозные верования [Текст] / Пол Оливер; [пер. с англ. О. Перфильева]. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2003. – 240 с.
22. О. Мудрий, Софрон. Нарис історії Церкви в Україні [Текст] / О. Софрон Мудрий. – Рим-Львів: Вид-во оо. Василіян, 1995. – 404 с.
23. Петрик, В. М. Демонологія: еволюція та сучасний стан: навч. посібник [Текст] / В. М. Петрик, В. В. Остроухов. – К.: Кондор, 2005. – 192 с.
24. Пуряєва, Наталія. Словник церковно-обрядової термінології [Текст] / Наталія Пуряєва. – Л.: Свічадо, 2001. – 160 с.

25. Рацингер, Йосиф. Вступ до християнства: лекції про Апостольський символ віри з новим вступним есеєм [пер. з нім. О. Конкевича]. – Л.: Місіонер, 2008. – 332 с.

26. Рибалкін В.С. Коран // Енциклопедія сучасної України: у 30 т / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.]; НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. – К., 2003-2019.

27. Релігія в її складових і процесах їх осучаснення. Монографія за ред. Колодного А. – Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ. Вид-во Київ : Інтерсервіс. К., 2018. – 401 с.

28. Релігійна панорама. Інформаційно-аналітичний журнал. Засновник: Українська Асоціація релігієзнавців (№№ із 2000 р. і далі).

29. Риндюк Н. В. Талмуд // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. – К.: Наук. думка, 2013. – Т. 10 : Т – Я. – С. 24. – 784 с.

30. Саган, О. Н. Вселенське православ'я: суть, історія, сучасний стан [Текст] / О. Н. Саган. – К.: Світ знань, 2004. – 912 с.

31. Сергійчук, В. Нескорена церква. Подвижництво греко-католиків України в боротьбі за віру і державу [Текст] / В. Сергійчук. – К.: Дніпро, 2001. – 494 с.

32. Святе Письмо. Переклад Івана Хоменка. Електр. ресурс: <https://web.archive.org/web/20161017140723/http://bibliya.in.ua/index.php/site/index>

33. Священні тексти індуїзму на сайті Монастиря Йоги «Збори Тайн». Електр. ресурс: <https://web.archive.org/web/20090227074825/http://www.advayta.org/cat/?id=219>

34. 100 найвідоміших образів української міфології [Текст]; за заг. ред. Олени Таланчук. – К.: Орфей, 2002. – 448 с.

35. Стоцький, Ярослав. Монастир Отців Василіян Чесного Хреста Господнього в Бучачі (1712-1996 рр.) [Текст] / Ярослав Стоцький. – Л.: 2005.

36. Шевченко, Віталій Володимирович. Православно-католицька політика та проблеми унійності в житті Руси-України доберестейського періоду. – К.: Преса України, 2002. – 416 с.

37. Шкраб'юк, П. В. Монаший Чин Отців Василіян у національному житті України [Текст] / Петро Шкраб'юк. – Л.: Місіонер, 2005. – 439 с.

38. Элиаде М. Йога. Свобода и бессмертия/ Пер. сангл. – К., 2003.

39. Talmud Bavli. Електронний ресурс: <https://www.sacred-texts.com/jud/talmud.htm>

Інтернет-джерела

1. Сайт «Ізборник» – Історія України ІХ-ХVІІІ ст.: першоджерела та інтерпретації (електронна бібліотека давньої української літератури та розвідок з політології) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua>

2. Сайт видавництва Свічадо (Історія релігії, переклади Отців Церкви, християнська художня література, богословська та богослужбова література, філософія, психологія, етика та ін.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.svichado.com>